

## O SKUPNEM USTVARJANJU PROGRAMA V ŠTUDIJSKI SKUPINI STAREJŠIH ODRASLIH

*Pogovor z mentorico Tatjano Bradeško,  
profesorico zgodovine*

Najin pogovor sva začeli po rednem mesečnem strokovnem srečanju mentorjev Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani.

T. B.: Saj ne vem, ali bo to, kar bom povedala, kaj posebnega. Drugi so povedali vse mogoče, zlasti tisti, ki so mentorji v skupinah, kjer se učijo tujih jezikov. Pri meni je vse tako, no, bolj običajno. Bila sem vesela, ko ste me povabili k sodelovanju, da sem lahko nadaljevala tradicijo: vstopila sem v sistem predavanj, kakršnega so moji zdajšnji starejši študenti že doživeli pri mojih dveh predhodnikih zgodovinarjih, *prof. dr. Ignaciju Vojetu* in kolegici *dr. Olgi Janša Zorn*. Starejši študenti, ki sem jih »podedovala«, so me najprej kar nekaj časa opazovali. Spraševali so se, to je bilo čutiti, ali bom ustrezala njihovim pričakovanjem, ali mi bo uspelo doseči raven mojih predhodnikov.

**D. F.: Nič nenavadnega! To se običajno zgodi mentorjem, ki pridejo v skupino za nekom drugim. V skupini ima namreč vsakdo svojo vlogo, tudi mentor, in pričakuje se, da jo bo naslednji mentor ustrezno odigral, da ne bo »kvaril igre«. To velja tako za nove mentorje kot za nove študente. Novega študenta, na primer, mora mentor**

**opozoriti, naj bo vsaj tri srečanja zgolj tihi opazovalec, sicer se lahko zgodi, da ga skupina zavrne. No, mentor pa, tako kot ste sami opazili, mora najprej čim bolj stopati po stopinjah predhodnika.**

T. B.: To sem začutila in sem najprej »vstopila v sistem«, to je sistem predavanj. Naredila sem pregled od starogrške in rimske zgodovine do renesanse. Tako, kronološko. To je trajalo kar nekaj časa. Vsaj toliko, da sem prestala krst.

**D. F.: In kaj se je kasneje spremenilo in kako?**

T. B.: Pravzaprav se je spremenilo naključno. Brisala sem prah s polic in urejala domačo knjižnico. S svojimi študenti sem se pozneje pogovarjala o tem, koliko časa mi je vzelo to opravilo. »Kako to mislite?« so me spraševali. »Mi to opravimo en dva tri.« Jaz pa ne, ker začnem brati, in takrat se čudim, katere knjige vse imam, pa ne vem več, da jih imam. To je bila naključna pripomba, ki je pri študentih sprožila navdušenje nad tem, da bi tudi sami pregledali, seveda tudi očistili, in ugotovili, katere zgodovinske knjige in študije imajo doma. Vi ne veste, koliko so odkrili! Odkrili pa smo tudi vsi skupaj, da so nam naše domače knjižnice dale veliko virov, ki smo jih

vklučili v naš program dela. Moji do tedaj predvsem poslušajoči starejši študenti so zdaj postali raziskovalci, bralci, poročevalci.

**D. F.: Odlično, natanko tako mora biti v izobraževanju odraslih. Da ima mentor program, okvir programa, vsebine, cilje, da pa vključi v program tudi vse tisto, kar prispevajo študenti in podpira cilje programa. V vašem primeru je odkrivanje naslovov v domači knjižnici sprožilo veliko vsega, tudi vpogled v njihovo lastno preteklost. Francoski bibliotekarji poznajo tudi raziskovalno metodo *pogled v knjižnico strokovnjaka*. Tako je mogoče zagledati, kako so se korak za korakom oblikovala njihova zanimanja in delo in seveda znanje. Vsako novo znanje se umesti v prejšnje, na tak ali drugačen način. Vstopi v naš obstoječi referenčni okvir, celoto življenja. In kaj so študenti odkrili?**

T. B.: Najprej sveto pismo. Knjigo, ki leži navadno pozabljena, saj je biblija zapleteno branje in bi se morali zmeraj znova vračati k njenim besedilom. Odkrili so veliko del s področja rimske zgodovine in renesanse. Odkrili so zemljevide. Odkrili so enciklopedije. Nekaj zgodovine Judov na tujih tleh, bolj v tujih jezikih, kajti na Slovenskem je malo tovrstnih knjig. Pomemben vir je zdaj delo dr. Klemna Jelinčiča *Kratka zgodovina Judov na Slovenskem*. No, kratka res ni, je pa pregledna. Tako smo se lotili zgodovine Judov, spet v okviru našega programa, in tem temam smo posvetili tudi svoje ekskurzije v bližnja mesta. V Trstu smo si ogledali sinagogo, ki je bila zgrajena pred prvo svetovno vojno in je tudi v drugi svetovni vojni ostala nedotaknjena. V stari Gorici smo odkrivali judovsko pokopališče in simbole. Zdaj, ko so prazniki, smo proučevali judovske in katoliške praznike. Zame, tako kot za moje študente, pomeni vse to veliko študija, pomeni razvijanje interesov, medsebojno izmenjavno znanja.

**D. F.: Na kaj mora biti po vašem mnenju pozoren mentor pri takšnem delu?**

T. B.: No, mislim, da omeji svoje ambicije. Da si postavi dosegljive cilje. V našem primeru gre za tisoč in več let zgodovine. Vsega ne morem, veliko znam, a marsičesa tudi ne znam. Študenti so do mene strpni, saj smo v tem procesu vsi učenci. Smo pa tudi različnih svetovnih nazorov in tu moram biti previdna in spretna, da se ognemo čerem.

**D. F.: S katerih vidikov obravnavate posamezne teme?**

T. B.: Z različnih, vsekakor. Z vidika gospodarskega razvoja, trgovskih poti, antropološkega vidika, to je z vidika vsakdanjega življenja, politike. Zaradi politike so, denimo, Judje morali zapustiti habsburško monarhijo, vračati so se začeli za časa cesarja Jožefa, to je ob koncu 18. stoletja.

**D. F.: Zmeraj sem se spraševala, zakaj se je tako malo Judov naselilo in obstalo v Ljubljani.**

T. B.: Res, v Ljubljani jih je bilo malo, nekaj več v Lendavi in Mariboru. Zato smo s skupino obiskali razstavo »Nemci na Štajerskem in v Mariboru«, ki obravnava tudi judovske skupnosti. Pri nas je bil katolicizem močan in mnogo Judov se ni deklariralo za Jude, so pa judaizem prakticirali. Ljubljana tudi ni bila močno gospodarsko središče, sanje Judov pa so bile vrniti se v svojo deželo, saj se je konec 19. stoletja povsod razvilo močno sionistično gibanje. Vse te pojave odkrivamo tudi na History Chanel in Via Sat History. Te oddaje so predmet poglobljenega pogovora z mojimi študenti.

**D. F.: Iz vaše osebne zgodovine sem razbrala, da ste se že zgodaj srečali z izobraževanjem odraslih.**

T. B.: Morda res. Bilo mi je 23 let, takoj po diplomi iz zgodovine, ko sem morala za svoje

kolege, gimnazijske učitelje, pripraviti predavanje o vlogi spola na Slovenskem. Takrat smo si učitelji na ta način predajali znanje. O čem takem, o sociokulturnem spolu, nisem na fakulteti nikoli slišala. Poiskati sem morala časopisne in druge vire, osvetliti tako pridobljeno znanje z drugim znanjem, ki sem ga pridobila med študijem, izbrati metodo prenašanja znanja.

**D. F.: Kaj vam pomeni vloga mentorice na univerzi za tretje življenjsko obdobje?**

T. B.: Ko gre nekdo v pokoj, mora intelektualno preživeti in živeti. Živeti. Za to pa potrebuje druge, njihov odziv, potrebuje javni prostor, kjer se ob delu krepi zanimanje za tekoče dogajanje, tako sam postane dragocen vir učenja za svoje študente, vnuke, odrasle otroke in še koga. Intelektualec ... njegova misel mora biti in mora ostati družbeno angažirana. Mene, denimo, zanima nova feministična filozofija. Tudi o tem, o teh vprašanjih in o novih podobah starosti se pogovarjam s svojimi starejšimi študenti.

**Intervju je vodila Dušana Findeisen**